

ξαφανίσεως τοῦ πτώματος, ἡδύνατο νὰ προκίψῃ τι δυσάρεστον εἰς αὐτὸν καὶ, φοβούμενος τὴν καταδίωξιν καὶ τὴν ποι- νὴν, ἔκρινε καλὸν νὰ παρασιωπήσῃ ἐν- τελῶς τὸ γεγονός. Ἐσυρε λοιπὸν τὸ κενὸν φέρετρον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸν ἐσκαμμένον ἤδη τάφον, ὃν ἐπέ- χωσε διὰ χώματος κατόπι, καὶ εἰς οὐδένα ἔκαμε πλέον λόγον περὶ τοῦ συμβάντος, πληρέστατα αὐτὸς πεπει- σμένος ὅτι ἡ ἐξαφάνισις ἐκείνη εἶχε βεβαίως ὑπερφυσικὴν τινὰ αἰτίαν.

Ἡ οἰκία τοῦ ἱατροῦ ἀπὸ τῆς ἡμέ- ρας ἐκείνης διέμεινε κεκλεισμένη, αὐ- τὸς δὲ μετὰ τοῦ γηραιοῦ ὑπρέτου ἐ- γέγοντο ἄφαντοι. Οἱ περίεργοι πολλά- κίς συναζήτησαν καὶ ἀνείλιξαν τὸ θέμα τοῦτο, ἀλλ' οὐδεὶς ἡδυνήθη ν' ἀνα- καλύψῃ τι.

Μετὰ τινὰ καιρὸν οὐδεὶς πλέον λό- γος ἐγένετο ἐν τῇ μικρᾷ πόλει περὶ τοῦ μυστηριώδους ἱατροῦ.

(Ἐπεται συνέχεια)

ῬΟΚ. ΣΑΘΑΣ καὶ ἡ ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΣ

ΠΟΙΗΣΙΣ

(Συνέχεια)

Δὲν προτιθέμεθα βεβαίως νὰ καλύ- ψωμεν ὁλοκλήρους σελίδας τοῦ Ζα- κυνθίου Ἀνθώνος, γράφοντες περὶ ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι ἱκανὰ ἄχρι τοῦδε ἐγράφησαν ὑπ' ἀνδρῶν, ἐ- πιφανῆ κατεχόντων θέσιν εἰς τὸν κα- θόλου φιλολογικὸν κόσμον· τούτοις ὅ- μως ἐπόμενοι ὀλίγα τινὰ μόνον σκο- ποῦμεν νὰ εἰπώμεν, σχετὶν ἔχοντα πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα.

Ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι παρήκμασαν, ὃ δὲ πνευ- ματικὸς αὐτῆς ἀγρὸς, ἀμελῶς καὶ ἐπι- πολαίως γεωργούμενος, ἀπέβαλεν οὕτω τὴν παραγωγικὴν του δύναμιν, ὥστε

οὐδεὶς γενναῖος καρπὸς παρήγετο, οὐ- δὲν νέον ἐπιστημονικὸν πόνημα ἀνε- φαίνετο, παρέχον προσθήκην τινὰ εἰς τὰς προτέρας ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Πᾶσα σχεδὸν ἐπιστημονικὴ ἐνέργεια πε- ριωρίζετο εἰς ἐγχειρίδια καὶ ἐπιτομὰς, εἰς ἐρμηνείας, ὑπομνηματισμοὺς καὶ σχολιάσεις τῶν ἀρχαιοτέρων ποιημά- των· ἡ δὲ ποίησις, ἡ γλυκερά αὐτὴ καὶ παρήγορος τῆς καρδίας φωνή, ἀπο- βαλοῦσα τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς πτέρωσιν, ἡσχολεῖτο εἰς ταπεινά· καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀτελεῖς μιμήσεις ἀρχαιοτέρων ἐλ- ληνικῶν ποιημάτων. Καὶ εἰκότως· διό- τι, ὅταν λαὸς ὅλος καταπιέζεται, φέ- ρων σιδήρεον ἐπὶ τοῦ τραχήλου κλοι- οῦν, πᾶσα δ' αὐτοῦ ἡ προσοχὴ ἐπισπά- ται ὑπὸ τῶν κατεχόντων αὐτὸν κινδύ- νων, πῶς δύναται νὰ τηρήσῃ τὴν ζω- ρὰν ἐκείνην τοῦ πνεύματος δρασιν καὶ τὴν ἐλευθέραν πτῆσιν τῆς φαντασίας, ἐξ ὧν γεννᾶται ἡ ποίησις; Τοιαῦτα λοιπὸν τὰ αἰτία, δι' ἃ παραγωγικῶς αὕτη ἀπεμαρᾶνθη κατὰ τοὺς πολυστε- νάκτους τῆς δουλείας τοῦ γένους χρό- νους. Οὐχ ἥττον, καίπερ ἀπομαραν- θείσα, δὲν ἀπέθανεν ἐντελῶς. Μαρτύ- ρια δὲ τῆς ζωῆς ταύτης κατὰ τὴν ἀ- θλίαν καὶ φρικώδη ἐκείνην ἐποχὴν ἔ- χομεν ποιήματά τινα, ἅπερ, εἰ καὶ πολὺ διάφορα ἀλλήλων κατὰ τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἀξίαν, οὐδὲν ἥσσον διακρίνονται ἐπὶ βαρβαρότητι λεκτικοῦ, ψυχρολογικῇ στιχουργίᾳ καὶ δουλικῇ ἀπομνήσει Ἱταλικῶν ποιη- μάτων, π ρ ο σ ό ν τ α, ἅτινα ὁ κ. Σά- θας εὐηρεστήθη ν' ἀποδώσῃ μόνον εἰς τὴν Ζακύνθιον καὶ Κερκυραϊκὴν ποί- ησιν. Καὶ ἄν ὁ κ. Σάθας ἐπετίθετο ἐν μ έ ρ ε ι καὶ ἐ π ι φ υ λ α κ τ ι - κ ῶ ς κατὰ τῆς Κερκυραϊκῆς καὶ Ζα- κυνθίου μόνον ποιήσεως, ἀναμφηρῶς ὅθ' ἐτηροῦμεν σιγὴν νεκρικὴν. Ἀλλ' ὁ κ. Σάθας ὑπερέβη τὰ ἐσκαμμένα καὶ πολλάκις ἐξετόξευσεν, εἰ καὶ ἀδίκως, κατὰ τῆς νήσου ταύτης τὰ δηλητη- ριῶδη βέλη του, μηδένως, ὥς μὴ ὤ- φειλε, σεβασθεῖς τὸν φίλον καὶ εὐερ-

γέτην του Κ. Λαμβάρδον !... 'Αλλ' ἐπὶ τὸ πρᾶγμα.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, καίτοι ἐρθασεν εἰς ὑπὸ τὸν βαρβάρων ἐντελέειαν, ἤρξατο πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ χαλκῶν αὐτῆς χαρακτῆρα. Πῶς ὅμως διεσώθη ἄχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν καὶ τίνα τὰ αἷτια τὰ προκαλέσαντα ἐπ' αὐτῆς τοιαύτης μεταβολῆς, τροποποιήσεως καὶ ἀλλοιώσεως, ταῦτα ἐντελῶς περὶ αὐτοὺς, ἅτε μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα, ἀρκούμενοι μόνον νὰ εἴπωμεν ὅτι μετὰ τὴν ἐκκλήτιαν, ἥς οἱ λαιτῦργοι οὐδέποτε ἐπαύσαντο ἐκασχολοῦντες, τὸ πνεῦμα τοῦ ὑποδεδουλωμένου Ἑλλήνος εἰς βίους ἀγίων, διακροῖζοντες τὸν νοῦν του, ἀνακουφίζοντες τὰς θλίψεις του καὶ ὀτρύνοντες αὐτὸν εἰς ἀπερμήναια ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἔργα. Ὡς τὸς ἡμέτερος ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεά, λέγει ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου, ὁ κ. Χιώτης, γέσται ἐκτοτε τὰ καλὰ τῆς ἱερᾶς διδασκῆς, τὰ κάλλη τῆς ποιήσεως, τὴν ἐγκύκλιον μάθησιν, τὰς προτερὰς εἰς πᾶν καλὸν, πρὸς θρησκείαν καὶ πατρίδα 1.

Ἀναμφέρητον δὲ ὄντως τυγχάνει ὅτι, ὅταν ἔθνος τι κυριεύεται ὑπὸ ἐπιδρομῶν στοιχείων, δεσμευόντων τοὺς τοιαύτας καὶ χεῖρας αὐτοῦ διὰ σιδηρῶν ἀλίσσων, δὲν δύναται οὐδὲ διατηρήσει τὸν ἑτικισμὸν τῆς γλώσσας του, καθάπερ ἐναργῶς ἀποδεικνύουσι πατρῶν τῶν φιλολογικῶν αἱ ἱστορίαι. Καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο βλέπομεν ἐν τοῖς ποιήματι καὶ ἐν γένει ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὐκ ὀλίγας γαλλικὰς καὶ ἰταλικὰς φράσεις 2 δὲ

Mullach 2,6 du Cange 3 καὶ ὁ Lange 4 ἐν τοῖς ἔργοις των δεκνύουσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν μεσσίωνα μετεχειρίζοντο εἰς τὰ ἔργα των καὶ γαλλικὰς λέξεις. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τὸν ἰσχυρισμῶν μας ἀρκούμεθα νὰ μνημονεύσωμεν δύο μόνον ποιημάτων, ἥτοι τῆς ἐρωτικῆς διηγήσεως Φλωρίου καὶ Πλάτωνα Φλώρη, πολλὴν τὴν ὁμοιότητα ἐχούσης πρὸς τὸν φιλοσοφὸν τοῦ Βοκακίου καὶ τῶν τοῦ Θησεῖος καὶ Ἀιμιλίου γάμων, ἀπομιμουμένων καὶ τούτων τὴν Teseide τοῦ Βοκακίου καὶ τῶν ὁμοίων ἢ γλῶσσα κατὰ πολὺ ὁμοιάζει τῇ τοῦ Κερκυραίου Τριβώλη, τοῦ ποιητοῦ τῆς ἱστορίας τοῦ Ταγιαπιέρρα, οὐ πολλὴν ἄξιαν ὁμολογουμένως ἐχούσης καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ βασιλέως τῆς Σκωτίας καὶ τῆς ῥηγίσεως τῆς Ἑγγληνέρας, θεωρουμένης, εἰ καὶ ὀλίγον αἰσχυρᾶ, ὡς τὸ ἀριτοῦρημα αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἰσχυρισθῇ ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ γλῶσσα ἐκάνανίσθη γραμματικῶς κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ πολλῶν βαρβαρισμῶν, ὁ ἰσχυρισμὸς του οὕτως τυγχάνει ἀντικρὺς ἀντίθετος τῶν πραγμάτων, διότι τοῦτο συνέβη πολὺ μεταγενεστέρως, καθ' ἣν ἐποχὴν τοῦτέστιν ἤκμασεν ὁ Γρηγόριος Κωνσταντῆς καὶ ὁ σοφὸς τοῦ γένους διδάσκαλος Ἀδαμάντιος Κοραΐς. Ἐπομένως καὶ πολὺ μεταγενέστερα τῶν προμνημονευθέντων ποιημάτων ἂν μελετήσωμεν, οἶον τὸν γνωστὸν τοῖς πᾶσι Ἐρωτόκριτον τοῦ Κορνάρου καὶ τὴν σύγχρονον αὐτοῦ Ἐρωφίλην τοῦ Χορτάτζη 5, ἀδιστάτως θέλομεν ἀποφανθῇ ὅτι καὶ ταῦτα φέρουσι τὸν τύπον πλήρους ἀπομιμήσεως ἰταλῶν τινῶν ποιητῶν καὶ χαρακτηρίζουσι τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἰταλικῶν 1.

2. Grammatik der Griech. Volgar.

3. Glossar. ad script. Med et infim. Graec.

4. Philologiam Barbaro-Graeca.—Περὶ τῆς ἰταλικῆς ἐπιρροῆς ἐπὶ τῆς δημοτικῆς ἐν γένει γλώσσῃ τῆς Ἑλλάδος ἔγραψεν καὶ ὁ Γ. Γ. Παπαδόπουλος ἐν Πανδύμα.

5. Ὁ σοφὸς Laake (Researches in Greece, London 1814) λέγει ὅτι πρὸς τὴν Ἐρωφίλην ἀναφέρει ἰταλικὴν τραγωδίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα Isifila τοῦ Moudella δημοσιευθεῖσα ἐν Οὐγγῶν ἐν ἔτει 1582.

1 Βλ. περὶ τοῦ συγγρ. Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τομ. δ. σελ 52 Π. Χιώτου, ἐπιστολικὴν διατριβὴν περὶ τῆς ποιήσεως τῶν Ζακυνθίων πρὸς τὴν Δωρὴν Ἰστορίαν.

δεῶν ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν ποιητῶν. Πᾶς δὲ ὁ ἀμφιβάλλων ἄς ἀναγνώσῃ τὴν 'Ηλευθερωμένην' Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου καί, πρὸς εὐκολίαν τῶν μὴ εἰδότεων τὴν ἰταλικὴν φωνήν, τὴν ὑπὸ τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ διαμένοντος γνωστοῦ ποιητοῦ κ. Ἰουλίου Τυπάλδου ἐπιχειρηθεῖσαν ἀρίστην ἐμμετρον μετάφρασιν τοῦ ἐκδόμου ἄσματος τοῦ αὐτοῦ ποιήματος ὅ καὶ ἄφ' ἀπαρχῆς αὐτὴν μετὰ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Ἑρωτοκρίτου, καὶ τότε θέλει πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γραφομένων μας. Ἀλλ' οὐχ ἦπτον καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ γάλλου Φωριέλου ἐπιχειρηθεῖσα συλλογὴ τῶν πλείστων τῶν Δημοτικῶν ἄσμάτων πρέπει ἄραγε νὰ παραγκωνισθῇ καὶ νὰ μὴ ἀναγινώσκηται, διότι ταυτὰ εἰσι γεγραμμένα εἰς γλῶσσαν χυδαίαν, καί περ πλήρη δυνάμεως. Πρέπει λοιπὸν χάριν τῆς γλώσσης νὰ παραγνώρισωμεν τὰ ἐν αὐτοῖς ὑπερβαλλόντως ἐκχειρίζοντα καὶ ἐκχυνόμενα τοσαῦτα αἰσθήματα, θρησκευτικὰ καὶ φιλοστοργίας, ἀγάπης καὶ πίστεως συζυγικῆς, ἔρωτος ἀγνοῦ καὶ φλογερᾶς φιλοπατρίας, μίσους αἰωνίου πρὸς τὴν τυραννίαν καὶ λατρείας ὑπερφυοῦς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν; Ἡ μὴ ἄρα γε μόνον τὰ παλαιὰ προϊόντα τῆς Κερκυραϊκῆς καὶ Ζακυνθίου μουσικῆς, ἅτινα αὐτὰ καὶ μόνα, κατὰ τὸν κ. Σάθαν, διακρίνονται ἐπὶ ψυχρολογικῇ στιχοιουργίᾳ, βαρβαρότητι λεκτικῶν καὶ δουλικῇ ἀπομιμήσει Ἱταλικῶν ποιημάτων, δεῖλομεν νὰ καταδικάσωμεν εἰς αἰωνίαν λήθην καὶ νὰ μὴ ἀναγινώσκωμεν, καίτοι, ὡς ἀνωτέρω ἀπεδείχθη, τὴν αὐτὴν ὡς ἔγγιστα γλῶσσαν, τοῦ αὐτοῦ ξενισμοῦ καὶ τὰς αὐτὰς ἀπομιμήσεις παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὰ παλαιὰ ποιητικὰ προϊόντα τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος;

Ἀλλ' ἴδωμεν ἂν πρέγματι ἡ γλῶσσα τῆς Ἑπτανήσιου ποιήσεως τῆς ἐπο-

χῆς ἐκείνης δύνηται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁμοία σχεδὸν τῇ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σαρλτου Βυζαντίου συνταχθέντι λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἐν τῷ γλωσσάρῳ τοῦ Passow, ὅπερ οὗτος παρενέβαλεν ἐν τέλει τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ συλλογῆς τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων, πασιφανῶς καταδείκνυται πόσαι λέξεις γαλλικαὶ, ἰταλικαὶ καὶ τούρκικαὶ ὑπῆρχον, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἔγνη αὐτῶν ὑπάρχουσιν, εἰς τὴν καθόλου ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὁ τε Βυζάντιος δὲ καὶ ὁ Passow, ὅτε συνέταττον ὁ μὲν τὸ λεξικὸν οὗτοῦ, ὁ δὲ τὸ γλωσσάριόν του, δὲν ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν Ἑπτανήσον, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτου λοιπὸν τεθέντος, ὁ χαρακτήρ τῆς γλώσσης τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως δὲν ἐδύνατο νὰ ᾗ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἢ πλήρης ξενισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν, οἷος δηλαδὴ κατεδείχθη ἀνωτέρω. Καὶ πρὸς τοιοῦτον χαρακτῆρα τῆς νέας ἑλληνικῆς ποιήσεως, λέγει ὁ πολὺς κ. Χιώτης 7. συνεμορφώθη καὶ ὁ Ζακύνθιος λατρίς τῶν μουσῶν ἐπὶ πέντε αἰῶνας... Μεταχειρίζεται (ὁ Ζακύνθιος ποιητής), ἐξοκολοθεῖ ὁ αὐτὸς κ. Χιώτης 8, κατὰ ποιητικὰς μελωδίας τὴν γλῶσσαν αὐτῆς δι' ἧς ἐπιδεικνύει ζωὴν τινα καὶ ὑπαρξίν μετὰ τῶν ἐθνῶν ὁ Ἕλλην καθ' ὅλην τὴν ἐπὶ δουλείας θανατοφανείαν του, καὶ τὴν ὁποῖαν εὐλαβοῦνται ἐπὶ εἰκοσιν αἰῶνας σοφοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ ἁβάρθαροι κατακτεταί. Μετὼν λέξιν ἐκείνην καὶ τὸν ρυθμὸν, μὲν τὰ ὁποῖα ἐθρηνηθῇ χυνόμενον αἷμα πληγῶν, καὶ ὑμνήθη ὡς θυσία ὑπὲρ ἐλευθερίας, περιγράφει ἐθνικὰ κατορθώματα καὶ δεινοπαθείας ἰδιωτικοῦ βίου ὁ καλλιεργημένος ποιητής ἡμῶν. Εἰς τὸν αὐτὸν κόσμον τῆς φύσεως

7. Βλ. Ἑβνικ. Β. βιβλιοθήκης τὸμ. Δ σελ. 69, Π. Χιώτου περὶ τῆς ποιήσεως τῶν Ζακυνθίων.

8. Δὲν.

6. Βλ. Ζακυνθίου Ἀγῶνος, ἔτος 8, φύλ 4 σελ. 1.

«καὶ οὗτος ἐργάζεται, οἷον καὶ ὁ ὁμοιο-
«ευφυῆς τοῦ ἔθνους. Ἐκ τῶν ἐθνικῶν
«περιπετειῶν, παθημάτων, συναγωνι-
«σμῶν καὶ συμβαμάτων τοῦ δημοσί-
«ου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου συλλέγει τὴν
«ῦλην, λαμβάνει τὰς ἐντυπώσεις, ἐκ-
«πλήττεται τὴν φαντασίαν, συγι-
«νεῖται τὸ αἶσθημα. Κατὰ τὰς αὐτὰς
«οὖν μορφὰς καὶ τοὺς ἰδίους τύπους
«τῆς ποιήσεως, μὲ τὰς ὁποίας διατυ-
«πώνει τὸ σχῆμα τῶν οἰκείων ποιη-
«μάτων ὁ σύγχρονος ὁμοεθνὴς, διαμορ-
«φώνει τὰς ποιήσεις καὶ στιχουργίας
«ὁ Ζακύνθιος. Ἀπλὴ ὕψη, λέξις ἀνθηρὰ
«καὶ διαγραφικὴ, τόνος ἰσχυρὸς καὶ
«ανεώτερον μέτρον ἐλληνικόν, οἷον συ-
«νήρμοσεν ἡ γλῶσσα κατὰ χρονικὰς
«μεταβολὰς καὶ περιπετείας, ὑφαίνου-
«σι τὰς ἐκφράσεις του.»

Οὕτως ἀποφαίνεται ὁ ἀξιότιμος ἡ-
μῶν συμπολίτης κ. Χιώτης ὡς πρὸς
τὴν γλῶσσαν τῆς Ἑπτανησίου ποιή-
σεως, παραβαλλομένην πρὸς τὴν τῆς
λοιπῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ, καίτοι τὰ μέ-
χει τοῦδε βῆθόντα ἀρκοῦσι, νομίζομεν,
ὅπως καταδείξωσι καὶ τῷ μᾶλλον ἀμ-
ελυωποῦντι ὅτι ἡ κατὰ τὴν περὶ ἧς
ὁ λόγος ἐποχὴν γλῶσσα τῆς Ἑπτα-
νησίου ποιήσεως μεγίστην ὁμοιότητα
ἔχει τῇ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ
διὰ τινων παραδειγμάτων κατωτέρω
θέλομεν ἀποδείξῃ, οὐχ ἥττον δὲ νο-
μίζομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ εἰπῶμεν ἐν-
ταῦθα ὅτι καὶ ἡ ἐν τοῖς ἐπεζοῖς ἔρ-
γοις γλῶσσα τῶν ἀκμασάντων τότε
λογίων Ἑπτανησίων εὐλόγως δύναται
νὰ θεωρηθῇ ὡς κατὰ πολὺ ἀνωτέρα
καὶ εὐφραδესτέρα ἐκείνης, ἣν μετεχει-
ρίζοντο οἱ λοιποὶ Ἕλληνες. Οὕτως, ὁ Ἰου-
στίνος Δεκάδικος, ὁ περὶ τὰ 1477 γεν-
νηθεὶς ἐν Κερκύρᾳ, καὶ περὶ οὗ ὁ Μου-
στοξύδης ἐγραψεν ὅτι ἦτο ἐγκρατὴς
τῆς μητρικῆς γλώσσης συνέγραψε καὶ
προέταξεν ἐν τῷ Ψ α λ τ η ρ ῖ ω τοῦ Δε-
κίδ, τῷ ἐπιμελεῖα αὐτοῦ ἐν Ἑνετίαις ἐκ-
δοθέντι, ἀξιόλογον διὰ τὴν γλῶσσάν του
προοίμιον, ὅπερ μεγάλως ἐπηνέθη ὑπὸ

πολλῶν λογίων 9. Ὁ ἐπίσης δὲ Κερ-
κυραῖος Νικόλαος Σοφριανός, ὁ περὶ
τὰ τέλη τῆς ιε'. ἐκατονταετηρίδος
ἀκμάσας, ἐπαινεῖται δι' ἣν μετεχει-
ρίσθη γλῶσσαν ἐν τοῖς ἔργοις του πα-
ρὰ διαφόρων λογίων, καὶ δὴ παρὰ τῶν
σοφῶν καθηγητῶν Κωνσταντίνου Ἀσω-
πίου, Φιλίππου Ἰωάννου καὶ Εὐθυμί-
ου Καστόρχου, εἰπόντων ὅτι δικαίως οὗ-
τος δύναται νὰ ὀνομασθῇ πρῶτος
μ ο ρ φ ω τ ῆ ς 10. Ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ
ὁ κ. Σάθας περὶ αὐτοῦ ὠδὲ πως ἀπο-
φαίνεται: «δικαίως ὁ Σοφριανὸς | πρέ-
πει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρῶτος διαμορφω-
τῆς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, μὴ ὢν
ἐκ τῶν κοινῶν ἐκείνων, οἵτινες ἡ δι'
ἄγνοίαν τῆς ἀρχαίας ἢ ἐκ παραλόγου
ἰδιοτροπίας ἔγραφον τὴν καθωμιλημένην
ἀνάμικτον μὲ τερατώδεις ξενισμούς, δια-
φθείροντας τὸ τε εὐρυθμον καὶ τὸ γλα-
φυρὸν αὐτῆς». 11. Ἀλλὰ, καὶ ὁ κατὰ
τὸ 1520 ἀκμάσας Ζακύνθιος Κορωναῖος, ὁ
πρῶτος γράψας ἐποποιεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
γλώσσῃ, μετεχειρίσθη γλῶσσαν ἀπλὴν
καὶ κατάλληλον. Ζωγραφίζων δ' οὗτος
τὴν εἰκόνα καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἥρωός του
Μερκουρίου Μπούα, λέγει:

Εὐμορφος ἦτον σὲ κορμὶ καὶ καλοσυνεμένιος
Κάταστρος εἰς τὸ πρόσωπον, ἀγγελομορφωμένος
Τὰ πόδα εἰς τὰ μάγουλα, πορφύρα εἰς τὰ χεῖλη
Δοξάρι τοῦ ματόρρουδου ἡ χάρις τὸ ἐρίλει.

Καί, ὅπως οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρ-
χαίων ποιητῶν ἐπικαλοῦνται ἐν ἀρχῇ
τοῦ ποιήματός αὐτῶν τὴν Μοῦσαν,
οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος ποιητὴς ἐπικα-
λεῖται τὸν Θεόν.

Ὁ Δίσποστα παμβασιλεῦ καὶ τῶν ἀπάντων κτίστα,
Εὐσταλαγγεῖ καὶ μακρόθυμῃ καὶ τῶν κινδύνων ρύττα,
Ἀνδρείας τοῦ Μερκουρίου βουλούμενος νὰ γράψω,
Καὶ τ' ὀνομά σου τ' ἄγιον εἶναι μου χρεῖα νὰ κράξω
Ὅτι ἂν σὲν βόθῃται ἡμεῖς εἰς τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα

9 Βλ. Memorie biografiche intorno agli il-
lustri Corciresi κατὰ Σ. Δε-Βιάζην, ἐν βίβλ. Δε-
καδύκωνος.

10. Αὐτ. βίβλ. Σοφριανῶ.

11. Ὁ Σοφριανὸς προσέτι συνέγραψε τὴν πρώττην
γραμματικὴν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης (Βλ. Δε-
Βιάζην βίβλ. Σοφριανῶ)

Μὴ δώσης, ὦ παντάνακτα, δὲν γράψω οὐδὲν γράμμα·
Μὲ τὴν ἐσθλότητα σου λοιπὸν τῶρα νὰ γράψω ἀρχίζω
Καὶ νὰ ἐκπαύω γνωστικούς, ἀφοῦ τὸ γράψω ἐλπίζω.
Σὺ δὲ δός μοι τὴν χεῖρ σου διὰ νὰ τελειώσω,
Κ' εἰς αὐθεντὸς Μερκουρίου τὰς χεῖρας νὰ τὰ ὡσω.

Καὶ ἐννοοῦμεν μὲν καὶ ἡμεῖς ὅτι ἐν
τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ ὁ ἀληθὴς ποιη-
τὴς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι πρέπει νὰ περι-
βάλλεται διὰ παντοειδῶν γνώσεων, δεῖ-
ται φαντασίας ζωηρᾶς, ἣν δέον νὰ
χαλιναγωγῇ καὶ ρυθμίσῃ δι' ἡσυχμε-
νης κρίσεως· ὅτι πρέπει νὰ ἦναι ἐ-
ξοχος ἀριστοτέχνης περὶ τὴν στι-
χουργίαν, καὶ πρὸ πάντων περὶ τὴν
γλῶσσαν, δύο μόνον ἔχων πρὸς ἐ-
κλογὴν ὁδοῦς, τὴν τῆς δημοτικῆς καὶ
τῆς καθαραιότητος· ὅτι ἡ γλῶσσα ἐν
τῇ ποιήσει δέον νὰ θεωρῇται ὡς ἡ αἰ-
σθητὴ ἐπιφάνεια παντὸς ποιητικοῦ
καλλιτεχνήματος· ὅτι, τέλος, πολλὰκις
αὕτη τοσοῦτον συμβάλλεται εἰς τοῦ
ποιήματος τὴν ἐντέλειαν, ὅσον ἡ με-
λωδία τῆς φωνῆς συντελεῖ εἰς τὴν
ἐπιτυχίαν τοῦ ᾄσματος, καὶ πρὸ παν-
των ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ, καθ' ἣν
τί ἄλλο δύναται νὰ θανατώσῃ ἢ τι-
νι ποιητικῷ καλλιτεχνήματι ἢ τὴν
γλῶσσαν, ἀφοῦ ἡ πρωτοτυπία ἐπὶ το-
σοῦτον ἐπανίζει; Δὲν ἐπιτεταί ὅμως ἐκ
τούτων ὅτι ἂν πάντα ταῦτα τὰ προ-
σόντα δὲν ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ ποιη-
τικὰ προϊόντα ἐποχῆς, πολὺ ἀφ' ἡμῶν
ἀφροσύνης, ἐρεῖλομεν νὰ κατὰδικά-
σωμεν αὐτὰ εἰς αἰωνίαν λήθην· καθό-
σον πῶς ἐδύνάτε ἔθνος ὅλον ὑπόδουλον νὰ
γράψῃ εἰς γλῶσσαν ἀνθηρὰν καὶ εὐη-
χον, ἀφοῦ αὕτη τοσχύτας ἀλλοιωθεῖς
καὶ μεταβλάσῃ ὑπέστη καὶ ἐπομένως
ἐκαστος τότε κατὰ τὸ δοκοῦν ἐ-
γραφεν αὐτήν; Ἀλλ' ἐκτὸς τού-
του ἡ τότε κοινωνικὴ ἀτμόσφαι-
ρα ἦν, δυστυχῶς, στεῖρα ἐθνικῆς δόξης
λαμπρῶν καὶ γενναίων κατρωμένων, ἐν-
στοιχείων ἱκανῶν, δυναμένων νὰ παρά-
γωσιν ἀληθῆ ποιήσιν, καὶ ἰδίως ἀν-
τικειμενικὴν καὶ νὰ ὑποκινήσωσι τὴν τε
κρίσιν καὶ τὴν γλῶσσαν παντὸς ποιητοῦ
εἰς ἀρρήτους καὶ μελωδικούς, φλόγγους·

διὸ πάντες σχεδὸν οἱ τότε ποιηταί,
ἐν οἷς δύο μόνον ἀναφέρομεν, τὸν Κερ-
κυραῖον Ἐπαρχὸν καὶ τὸν Ἡπειρώτην
Μάνθον, τὸν μὲν τὴν καταστροφὴν
τῆς Ἑλλάδος, τὸν δὲ τὴν ριχμαλω-
σίαν τοῦ Μωρέως θρηνήσαντα, κλαί-
ουσι μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἐθνικοῖς δυστυ-
χήματιν, ἢ ἐξυμνοῦσι τοὺς προμάχους
τῆς ἡδὲ ἀποπτάσης ἐλευθερίας 9. Καί-
περ λοιπὸν ὑποδεδουλωμένος ὢ, ὁ ἑλλη-
νικὸς λαὸς, ἐδυήθη, διὰ τε τὸ φύσει
ἰσχυρὸν τοῦ νοῦς καὶ τὸ ὥρατον καὶ
μαγευτικὸν τῆς χώρας, νὰ ἀδειξῇ οὐκ
ὀλίγους ζωγράφους τῆς φύσεως καὶ κα-
λοῦ ὕμνων, τῶν παθημάτων τοῦ 10.
Μεταξὺ δ' αὐτῶν συγκαταλέγονται
καὶ οἱ Ἐπτανήσιοι ποιηταί. Ἄν δὲ
τὰ ποιητικὰ προϊόντα αὐτῶν διακρί-
νῶνται, τοῦθ' ὕπερ δὲν ἀρνούμεθα, ἐπὶ
ψυχρολογικῇ στίχουργίᾳ,
βαρβαρότητι λεκτικῇ
καὶ δουλικῇ ἀπομιμήσει
Ἱταλικῶν ποιημάτων, ἀνὰμφιλό-
κτως καὶ τὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλά-
δος κατατάσσονται, ὡς εἴρηται, εἰς ἱστὴν
καὶ ἀπαράλλακτον μοῖραν, ἵνα μὴ τι-
χέωμεν εἰπώμεν. Ἦδη θέλομεν παραθέ-
σῃ καὶ τινα παραδείγματα, ἐπικυροῦν-
τα πανθ' ὅσα ἀνωτέρω ἰσχυρίσθημεν.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΣΗΥΡ. ΤΖΑΝΟΓΗΣ.

ΚΕΡΚΥΡΑΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΑ

ὑπὸ Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ.

Τὰ δύο κατωτέρω ἔγγραφα ἱστορι-
κὰ, τὰ ὁποῖα δημοσιεύομεν, οὐ μόνον
διασαφίζουν γεγρονότα γνωστά, ἀλλὰ

9 Βλ. Π. Χιώτου περὶ ποιῶν τῶν Ζακυνθίων.
10 Pouqueville Voyage en Moré T, S.—Fau-
riel discours préliminaires des chants populaires
de la Grèce